

1 Timoteo

Mamabũinore soyũiyebu Pablo b́acu ũi toivaicõjeiye báquede mamayoca papperayocare Timoteo b́acure. Pablo b́acu judíovacacu b́acũvacari, Jesús ũi yávaiye méne beorĩ soyũicõjeimũ marejaquemavũ, soyũscũyũ ũi yávaiye méne judíova ãnevũre, judíova ne jũ abe boje ũi soyũiyede. Lucas b́acu soyũrejaquemavũ Pablo b́acũi borore Hch 7:57-8:1, 9:1-31, 13:1-28:31, aru Timoteo b́acũi borore Hch 16:1-3, 17:13-16, 18:5, 19:22, 20:4. Pablo b́acũi toivaicõjeiyede ũre toivacaipõescũ b́acure diyocare, javede toivaicõjenejaquemavũ areyoca caipũcarũgũare paiyoca ũi papperayoca cũriyocare Majeracu Jũmenijicũi yávaiye mamaene soyũitucubo jívnũi. Diyocare toivaicõjeniburu yójĩboi, toivaicõjenejaquemavũ Tito b́acure, aru no yóbore yoca bũojaiyocare yóbocayocare Timoteo b́acure. Pablo b́acu soyũrejaquemavũ ũre toivacaipõescũ b́acure aipe ũi toivacaquiye báquede diyocare. Toivaicõjenejaquemavũ diyocare ãniũjũ b́acarõre 63 d.C., ũi cuede Macedonia ãmicũrijoborõi.

Pablo b́acu toivaicõjenejaquemavũ diyocare parũre ñacũyũ Timoteo b́acure ũi ũmei (1:12-19, 4:1-16, 6:11-21), aru dajocare ñaicõjecũyũ ũ mácure Éfesocavũre ne bueino jáve ãmene (1:3-11, 6:3-10), aru soyũscũyũ ũ mácure aipe ñaiye jaũrõre Jesũre jũ aivũre coreipõevare aru náre cañateipõevare máre (3:1-16, 5:1-6:2), aru aipe ñaiye jaũrõre Jesũre jũ aipõevare ne mearore jíyede Jũmenijicure (2:1-15).

*Pablo ũi meaicõjeino Timoteore
(Hch 16.1-3)*

¹ Үм, Pablo, тоивацѡжеивм аресуре iyoca paperayocare. Үбу Jesús љи yávaiye méne beorĩ соуицѡжеимарасам. Јѡменижисм меаѡаибѡ мајаре. Ару Јесусрѡсто наринѡ corede ѡаибѡ мајаре caiye iye љи mearo ѡасаquiyede. Ne соуицѡ-jeimamu ym Jesús љи yávaiye méne. ² Мм, Timoteo, ym meaicѡжеивм муре. Јѡве јѡмасуре рѡуѡбу мм, ми јм айе boje Јесуре. Мајерасм Јѡменижисм, маје јабосм Јесусрѡстомаque, mearo ѡасажасурѡ муре bojecubeda љи me boje. Ару сѡмаје ѡроје јѡјасурѡ муре. Ару torojurѡ cure ѡјасурѡ муре сѡријимесѡва.

Pablo љи buaicѡjemeno boro ѡmene

³ ѡјасм мм yѡре јѡ соуиye бѡquere муре јѡ нѡiyede Macedonia ѡmicurѡjaborѡи. Үм mauteicѡjecasm муре Ёfeso ѡmicurѡiмароѡ, ми дајосаре ѡаquiyere аум аревм нѡсавуре ne bueiyede јѡве ѡmene маје bueiyede јосарѡ. ⁴ Соуицѡјемејасм нѡре ne соуиino мѡсарѡре ару ne ѡурѡiduiyede нѡнѡсува мѡсавм ne ѡиѡ сѡара. Ne нѡре ѡaiyede, јѡниари јѡѡама ne bajumia ye мајибевмѡва саинмѡѡа. Ne нѡре ѡaiyede, coreѡvaivm бѡојабема на Јѡменижисмѡи urѡре нѡре ne ѡарѡјiyede, yѡре јаурѡре нѡре јм айвм baru Јесуре.

⁵ ѡaicѡјeјасм нѡре јѡ соуиyere, ne urѡјiyere аум аревуре me ne дѡрѡaiyeque “Boropatebevм ym”, ne арѡ дѡрѡaiyeque ару јѡве ne јм айеque Јесуре. ⁶ Ѓbenita ina рѡева yѡре ѡабема на. Quѡnora соуиivбу ѡbenina. ⁷ Bueiyurivбу на Јѡменижисмѡи ѡaicѡjeiyede љи соуиye бѡquede Moissés бѡсуре. Ѓbenita coreѡvabema ne baju ne соуиyede ару айе айѡede ne bueniduiyede мѡре мајидивуре.

⁸ Coreѡvaivбу маја мэне Јѡменижисмѡи ѡaicѡjeiyede љи соуиye бѡquede Moissés бѡсуре, рѡева ne coreѡvaru айе teni Јѡменижисмѡи coreѡvare ѡaiye бѡquede diede.

⁹ Coreóvaiye jaunv pðevare aipe teni Jūmenijicui coreóvare ðaiye báquede iye ðaicðjeiyede. Jūmenijicv coyure-jaquemavv iye ðaicðjeiyede Moisés bácure, jáðovacv dieque pðeva ne āmeina teiyede. Que baru ina pðeva boropatebevure Jūmenijicui jáinore, ne jv aipe boje Jesúre, jaubevv náre iye ðaicðjeiye. Quénora ina āmeina teivure iye ðaicðjeiyeque Jūmenijicv jáðovaimi ne āmeina teiyede.

Āmeina teivv ne ðaiye nópe paiyebu. Námu Jūmenijicui ðaicðjeiyede jv abeni ðabevv. Pueðabevvbu Jūmenijicure, āmeina ðaivv. Námu Jūmenijicui vbemara aru yurivv Jūmenijicure máre. Námu boarí jarvvaivv népacure, aru népacore, aru arevvure máre. ¹⁰ Námu svrivv arevvvque némarebvcvva āmevvque, aru vtvva āmeina ðaivv ne baju arevv vtvvvaque. Námu nvavivv pðevare, jínavivv náre yebacavvre. Námu borocsvrivv aru “Соучсвуvту jáve”, ne aríburu yóbore borocsvrivv. Jūmenijicv jáðovaimi vī ðaicðjeiyeque caiye iye ðare ðaiyede corv āmenore iye bueiye méne jocarí.

¹¹ Aru bueivv yv iyede jávene, covv Jūmenijicui yávaiye me pñeno baju méne, pðeva ne majinajiyere avv aipe Jūmenijicv meadvure náre. Nāi Jūmenijicv meacv baju jári coreicðjeimi yvre aru bueicðjeimi yvre vī yávaiye méne.

Pablo vī torojuede jíno Jūmenijicure vī cōmaje āroje jáiye boje

(Hch 8.3; 9.4-5)

¹² Vv torojuede jívvbu maje jabocv Jesucristore, vī jáiye boje yvre yóre vī vrðre ðayvre. Que baru epeibi yvre, ji memecaquiyepe avv vīre. Aru parvre ðaibi yvre, ji buequiyepe avv vī yávaiye méne. ¹³ Yóre mearo ðacaibi

yure javede, ãmeina úre yávayũ bácureca, cujurĩ ñájine ðayũ bácureca úre jũ aivũre, aru maucũvacũ bácureca úre. Ubenita Jũmenijicũ cõmaje ãroje járejaquemavũ yure, ji que ðaiye boje caiye iyede coreóvabecũre, ji jũ abe boje Jesúre cãreja. ¹⁴ Aru Jũmenijicũ pũeno urarõ mearo baju ðacarejaquemavũ yure. Uĩ mearo ðacaiye boje yure bojecũbeda, caride yũ jũ ayũbu Jesucristore aru mũvũ yũ úre.

¹⁵ Jãvetamu iye. Que baru jũ aiye jaũvũ caivũre iyede. Jesucristo darejaquemavũ ijãravũi, meadacũyũ ãmeina teivũre. Aru yurecabu ãmeina teivũcacũ bácũ ãmecũ baju caivũ pũeno. ¹⁶ Ubenita Jũmenijicũ cõmaje ãroje járejaquemavũ yure, Jesucristo uĩ jáðovaquiyere ayũ aipe uĩ napino urarõ põevare. Napinejaquemavũ yure, ãmecũ bajure caivũ arevũ ãmeina teivũ pũeno, ji jũ aquiyere ayũ úre. Que teni jáðovaimi uĩ urarõ napinore ina ji yóbo-cavũ úre jũ aivũ, ne cũvarãjiiyere ayũ jãravũ cũiméjãravũ baquinóre, ne jáiyede uĩ meadaiye báquede yure, ãmecũ bajure.

¹⁷ Ñai maje jabocũ, cainũmũa jaboteyure caivũre, pueðarãjarevũ úre aru mearore jínajarevũ úre máre. Urecabe arũcũ cainũmũa. Urecabe maje jámetũ. Aru úrecabe Jũmenijicũ cũinácũra. Quédecabu.

¹⁸ Mũ, Timoteo, jímacũre ráyũbu mũ. Mũre soyũicõ-jeivũ yũ põevare ji bueiyyede mũre. ãrũjacũ arevũ ne soyũcaiye báquede mũra aipe vaiquiyede mũre. ãrũcũ diede, rarũre ðajacũ mi ũmene, memecacũyũ Jũmeni-jicũre yóre uĩ urõre, arevũ ne maucũvaedeca mũre, nopedeca ñai churara uĩ me ãðamateiyere boainoi. ¹⁹ Cainũmũa jũ ajacũ Jesús uĩ yávaiyyede méne jávene. Aru, “Voropatebevũ yũ”, arĩ dárĩarĩ, cũjacũ mũ. Arevũ põeva

meateiyubema ne boropateiyede. Quénora jũ adama apeno bueino jáve ãmenore. Aru dajocadama ne jũ aiye báquede Jesúre. ²⁰ Рѣсарѧ ѣтѣва сѣта нѣре ѣаивѣ, ne ãmiá Himeneo aru Alejandro. Jave jícasũ náre ñai abujuvai jabocũ Satanáre, ne coreóvarãjiyere ayũ ãmeina yávaiye jaubede náre Jũmenijicũre.

2

Pablo ñi bueino aipe jëniainore Jũmenijicũque
(Mt 20.28; Mr 10.45; Gá 1.4; 2 Ti 1.11; Tit 2.14; 1 P 3.3)

¹ Мамарѣтѣре уѣ соуѣиуѣвѣ мѣре iyede. Caivũ Jesúre jũ aipõeva соуѣjarãri Jũmenijicũre náre jaúede, aru aprevũre jaúede máre. Yópe ãarĩ jíjarãri torojuede máre Jũmenijicũre aru jëniajarari na Jũmenijicũque caivũ põevare boje máre. ² Jëniajarari Jũmenijicũque jabovare aru caivũ ina cõjeipõevare máre, maje сѣrãjiyere aivũ me, maucũvabevũva aru cãrijimevũva máre. Que teni mearore jíni Jũmenijicũre aru pueðarĩ aprevũ põevare сѣrãjaramu maja me. ³ Maje jëniaiye Jũmenijicũque meavũ aprevũre, aru соjѣвѣ Jũmenijicũre, majare mead-ayũre. ⁴ Ёре соjѣвѣ ñi ue boje caivũ põeva ñi meaðaimara márajivũre aru coreóvarãjivũre máre ñi yávaiyede jávene.

⁵ Cũinácũrabe ñai Jũmenijicũ. Aru cũinácũrabe ñai põevare meara сѣre ãayũ Jũmenijicũi jáinore. Ñai mead-airõescũ ёrecabe Jesucristo. Ёvacaribe ѣтѣ. ⁶ Boarĩ jarũvaicõjenejaquemavũ ñi bajure, põeva ne ãmeina teiye boje, bojedacacũyũ caivũre, Jũmenijicũ jina marajiyépe ayũ. Ёi que ãaiye báque boje Jũmenijicũi beoijãravũ bácarõi, jáðovarejaquemavũ Jũmenijicũ meaðaiyũcũre caivũ põevare.

⁷ Aru Jesús epedejame yũre ёре соуѣcaipõescũva aru ñi yávaiye méne beorĩ соуѣicõjeimũva máre, ji соуѣquiyepe

ayũ ñi yávaiye méne. Ë bueicõjenezame yũre ina judíova ãmenũre iye yávaiyede jávene, ne jũ arãjiyere ayũ úre. Coyũivũ mũre jáve. Yũ borocũbevũ.

⁸ Yũ ñvũ ñmũva ne jẽniarajiyere ayũ Jũmenijicũre cainoa ne cójjinoai, jámũóri ne pũrũáre ãmenore ñbevũva. Quénora memecajarãri Jũmenijicũre. Jarabejarãri arevũre. Aru jáve napini corejarãri Jũmenijicũri jũ aquinore ne jẽniaiyede.

⁹ Aru yũ ñvũ nomiva ne dorãjiyere ayũ ne doiyede yóre nomiva meara ne doiyere. Dobejarãri yóre ãmenape, arevũ ne járajiyere aivũ náre. Quénora dojarãri ne cuitótecajeare yóre Jũmenijicũre cojuépe. Que teni ñabejarãri ne poðaque cãoidũ ãmeno baju. Aru adabejarãri cámuca yuyuiyede aru ãmuyo adaitarabũare máre cãrajilboa bojecũrijilboaque aru úruque máre. Dobejarãri cuitótecajeare bojecũricajeare máre, arevũ ne járajiyere aivũ náre. ¹⁰ Ëbenita ñajarãri yóre nomiva Jũmenijicũre ñvũre, arevũ ne járajiyere aivũ náre ne caðateiye boje me arevũre.

¹¹ Jũmenijicũri yávaiyede bueiyedeca, caivũ nomiva me járiarĩ, majijarãri iye bueiyede bídeca coyũbevũva. Aru pueðajarãri caivũ náre cõjeivũre máre. ¹² Yũ nomivare bueicõjemevũ ñmũvare. Aru yũ nomivare máre jaboteicõjemevũ ñmũvare. Quénora bi ajarãri na, nomiva. ¹³ Yũ ñaicõjeivũ náre nóre, Jũmenijicũri cuedaiye báque boje Adán mácũre mamarũmũre aru Eva bácore ñi yóboi. ¹⁴ Aru yũ máre ñaicõjeivũ náre nóre, Adán mácũre abujuvai jabocũri jũjovabe báque boje. Ëbenita Eva báco abujuvai jabocũri jũjovaimo máco barejaquemavũ õ. Que baru ico nomió vainí tũrejaquemavũ Jũmenijicũri ñaicõjeiye báquede. ¹⁵ Ëbenita nomiva meaðaimara márãjivũbu, me ne bũcũónvaiye boje némarare yóre Jũmenijicũri ñrõpe,

na cainũtũa jũ aivũ baru Jũmenijicũi yávaiye méne, aru ẽrivũ baru arevũre máre, aru memecaivũ baru Jũmenijicũre me.

3

Aipe ðaiye jaũrõ Jesúre jũ aivũre coreipõevare
(Tit 1.6-9)

¹ Jãvetamu iye. Ñai põescũ coreiyũscũ baru Jesúre jũ aipõevare, ñ memecaivyũbi me Jũmenijicũre. Que baru mearomu ñi ðaiyũrõ. ² Ñai coreiyũscũ Jesúre jũ aipõevare ðaiye jaũvũ ẽre cainũtũa yóre põeva “Ãmecũbe ñai”, ne boro soyũrĩ adaiivũ bũojabenajiyere aiyẽ ñi borore. Aru ðaiye jaũvũ ẽre cainũtũa yóre põeva ne jáðovamenajiyere aiyẽ ñi ãmeina teiyede. Jaũvũ ẽre máre ñi cũvaquiyere jímarepaco cũinácora. Coreiye jaũvũ ẽre me ñi ðaiyede. Aru ðaiye jaũvũ ẽre majiéque. Ðaiye jaũvũ ẽre yóre põeva ne pueðaimũre. Me sorũ etarĩ jacyũiyẽ jaũvũ ẽre ina curãdaivũre. Aru me bueiye jaũvũ ẽre ñi coreimarare máre. ³ Ûcumejacũrĩ pacotede ðaiyede. Aru ãðamateiyũbejacũrĩ. Quépora meascũ põescũ bajacũrĩ. Aru jarabebjacũrĩ. Tãutũrare jecũbeni, diede pare nrĩ vore nũmejacũrĩ. Aru ãujimejacũrĩ arevũ ne cũvaede. ⁴⁻⁵ Ñai ẽtũ bũojabescũ baru jaboteyũ ñi cũramicavũre, jáve bũojabescũbe coreyũ Jũmenijicũi cũramicavũre, Jesúre jũ aipõevare. Que baru jaũvũ ẽre ñi jaboteiyẽ me ñi cũramicavũre, mamara ne jũ arãjiyere aiyẽ ẽre aru ne pueðarãjiyere aiyẽ ẽre máre cainũtũa. ⁶ Cũinácũ ẽtũ mama jũ ayũ Jesúre corebejacũrĩ arevũ Jesúre jũ aipõevare, “¿Meascũ bárica yũ arevũ rũeno?” arĩ dáriabescũyũ. Ɛĩ que aru, Jũmenijicũ “Ñájicũyũtu mũ”, ajebu ẽre nóre “Ñájicũyũtu mũ”, ñi aiyẽ báquepedeca

ñai abujuvai jabocure. ⁷ Aru ñai Jesúre jũ aivũre cor-eipõescure ðaiye jaũvũ cainũmũa yópe ina Jesúre jũ abevũ ne me yávarãjiyepe aye úra. Ûi ména ðabedu ina jũ abevũ ãmeina yávarãjarama úra. Que teni vainí tũcũyũme úre ñai abujuvai jabocũ ñi jũjovaiyeque. Ñai abujuvai jabocũ jẽcũyũme úre nopedeca doriñũ jẽiyepe moacure.

Aipe ðaiye jaũrõ Jesúre jũ aivũre caðateipõevare

⁸ Quédeca ina Jesúre jũ aivũre caðateipõeva máre, jaũvũ náre ne mearo ðaiye cainũmũa. Jaũvũ náre ne ðaiye yópe põeva ne pueðaimarape, aru ne yávaiye máre jáve caivũre jũjovabevũva. Ûrarõ ùcuiyede ùcumejarari na pũ ne pacotede ðaiyeta. Aru vorĩ eabejarãri na tãuturare ãmei dápiyaiyeque. ⁹ Jaũvũ náre ne jũ aye jáve “Boropate-bevũ yũ”, ne arĩ dápiyaiyeque iye bueiye de jávene, Jũmenijicũ jáðovameno mácarõre jipocamia ùbenita jáðovainore caride. ¹⁰ Apevũ járajarama ne cuede. Aru náre ãmeina teiyede jámenu, memecajarãri na Jesúre jũ aivũre caðateipõevape. ¹¹ Quédeca ina nomiva Jesúre jũ aipõevare caðateinomiva máre, jaũvũ náre ne mearo ðaiye cainũmũa, yópe põeva ne pueðaimarape. Yávabejarãri borocuede ajevũ borore. Corejarãri me ne ðaiyede máre. Jaũvũ náre máre ne bũojaiye me caiye ne memeiye de. ¹² Jaũvũ ina Jesúre jũ aivũre caðateipõevare ne cũvarãjiyepe némarapacova cũinácora. Aru jaũvũ náre ne jaboteiye me némarare aru caivũ ne cũramicavũre máre. ¹³ Que teni ina Jesúre jũ aivũre caðateipõeva ne memecaru me, põeva pueðarãjarama náre. Que baru nácarũravũ bũojarãjarama coyũivũ jidũbevũva aipe ne jũ aiyede maje jabocũ Jesucristore.

Jũmenijicũ ñi jáðovameno mácarõre jipocamia coyũino

¹⁴⁻¹⁵ Jácunuiyuvu yu mure maumena. Æbenita caride toivaicõjeivn apescure mure yo paperayocare, ji járobedu mi majiquiyere ayu aipe ðaiye jaurore ne bajumia Jūmenijicui pðevare, Jesúre ju aipðevare, ñai Jūmenijicui apucu jinare. Nácarūravu soyuyama Jūmenijicui yávaiyede ñi toivaicõjeiye báquede ne bajumia. Aru buedama apenvre paruroreca diede máre. ¹⁶ Jáve pueno métamu iye bueiye jáve, Jūmenijicui jáðovameno mácarō jipocamia ÷benita jáðovaino caride, maje majinaiyere aipe aipe ðarī curājivn meara Jūmenijicui jáinore. Yópe arī, soyuvubu maja:

Cristo járorejaquemavu ijāravni pðescure. Aru ñai Espiritu Santo jáðovarejaquemavu ũre pueno meacu bajure. Ina ángeleva járejaquemavu ũre. Pðeva soyurejaquemavu ñi borore caivn joborðcavure. Ijāravucavnu ju arejaquemavu ũre. Aru Jūmenijicui mnavarejaquemavu ũre cavarō mearo ñi curōi, arī soyuvubu maja.

4

Ina dajocaivn ne ju aipe báquede Jesúre

¹ Ñai Espiritu Santo jáve soyubi buojaijāravuare apenvu Jesúre ju aipðeva mácavnu dajocarājivure ne ju aipe báquede. Que teni jápiarājarama na abujovare ne bueiye, ina jūjovaiyurivure pðevare ne bueiye jáve ámeque. ² Buede ðarājarama pðeva borocurivure. Que teni jūjovarājarama pðevare ne bueiye jáve ámeque. Ina bueipðeva coreóvarājarama ne bueiye jáve ámene. Æbenita ye chīomenajarama ne jūjovaiyede, “Boropatebevnu yu”, ne arī dápiabe boje. ³ Yópe arī, buenajarama na: “Puvubobejarā mija” aru “Ámejara mija apeljē āiyede”. Ne nópe bueiye meamevnu. Caiye maje āiyede

cuedarejaquemavñ Jūmenijicñ, Jesúre jñ airðevñ, ñi yá-vaiyede jāvene majidivñ, torojñede jíní úre, ne ārajīyere ayñ diede. ⁴ Que baru caiye iye Jūmenijicñi cuedaiye báquede maje āru, mearotamu. Maje torojñede jídu úre maje jacorñiyede ñi cuedacaiyede majare, jarñvaiye jañbevñ diede majare cainñmñ. ⁵ Jūmenijicñi yávaiyede ñi toivaicðjeiye báque boje aru maje jēñiaiye boje úque máre, jívñbu mearore úre. Jūmenijicñ me jáññme diede.

Aipe ñarī Jesucristore memecayñ me

⁶ Mñ coyñyñ baru yóre ji toivaicðjeiyepe apesñre ina Jesúre jñ airðevñre, mi baju máre bueiyedeca iye yávaiye méne mi jñ arñburu yóboi Jesúre aru caride máre, meacñ memecairðescñ bacñyñtu mñ Jesucristore. ⁷ Ñbenita járiabejacñ iye ijāravñque coyñiyede pueðabede Jūmenijicñre aru āñmene máre. Quénora buejacñ mi baju, pueðacñyñ Jūmenijicñre pñeno baju mi ñaiyeque cainñmñ. ⁸ Pðescñ ñi parñre ñaru ñi bajure, quíjino mearomu úre. Ñbenita pðescñ ñi parñre ñaru ñi ũmene, ñrarð mearomu úre. Ñi bajui parñru, mearomu úre ijāravñmiata. Ñbenita ñi ũmei parñru, ñrarð mearomu úre ijāravñre aru daquijāravñ baquinóre máre. ⁹ Jāvetamu iye. Que baru jñ aiye jañvñ diede caivñre. ¹⁰ Que baru memevñbu maja pñ ñetñivñvacari, maje napini coreiye boje Jūmenijicñi cañatequiyede majare. Yóre coreivñbu Jūmenijicñi apñé boje aru ñi buojaiye boje meañayñ caivñ pðevñre máre. Que baru Jūmenijicñ meañacñyñme caivñ ina jñ aivñre Jesúre. ¹¹ Iye ji coyñiyede mñre, nopedeca buejacñ aru ñaicðjejacñ.

¹² Pðevñre pueðabede ñabejacñ mi bojñé boje. Quénora yávajacñ me. Mearo ñajacñ máre. Aru ñjacñ aprevñre. Jñ ajacñ Jesúre máre. Aru āmeno ñabejacñ. Que teni

põevare pueðare ðajacu mure, mi jáðovaiye boje náre aipe ðaiye jaurore caivu Jesúre ju aipõevare. ¹³ Caride aru pu ji eaiyeta ñetubecuva jári borotejacu põevare Jñmenijicui yávaiyede ñi toivaicõjeiye báquede. Coyujacu aipe ðaiye jaurore náre. Aru buejacu náre máre. ¹⁴ Ārujacu Jñmenijicui majiéde, ñi jíye báquede bojesubeda mure javede, ina Jesúre ju aivure coreipõeva ne coyucaiye báquede mura aipe vaiquiyede mure, aru ne tñoiye báquede mi jipoburã ne puruáque. Āruri dajocabejacu ðayu yóre mi majiéque Jñmenijicui jíye báquede mure.

¹⁵ Me dáriajacu caiye iye ji coyuiyede mure. Caijãravna pñeno ðajacu yóre ji coyuiyere, põeva mure jári ne majinajiyere ayu ðayure yóre mi coyuiyere. ¹⁶ Me jájacu mi ðaiyede. Aru buejacu yávaiyede jávene máre. Nóre ðajacu cainñma. Que teyu mi baju meadacñuñtu mñ. Aru meadacñuñtu mñ ina járiaivure mi bueiye mure.

5

*Aipe ðaiye jauro Jesúre ju aipõevaque
(Mt 10.10; 18.16; Lc 10.7; 1 Co 9.9)*

¹ Jarabejacu mñ ina ñmva bucuvare. Quénora coyujacu me aipe ðaiye jaurore náre, nopedeca miracure mi coyuiyere. Ina ñmva bojñvure máre, coyujacu nopedeca míyovare mi coyuiyere. ² Ina nomiva bucñrõmivare máre, coyujacu nopedeca miracore mi coyuiyere. Ina nomiva bojñrõmivare máre, coyujacu nopedeca míyorõmivare mi coyuiyere. Aru cainñma ãmeno ðabejacu náque.

³ Pueðajacu ina nomiõpeva cñináova cñrivure némara aru népãramena máre cubevure. Jáve cõmaje ãrojarivubu na. Que baru caðatejacu náre jauéde.

⁴ Ûbenita ico nomiõpecoi mamara cñrivu baru o jípãramena máre cñrivu baru, jañvñ náre ne caðateiye óre.

Que baru napini corebejarāri ina Jesúre j̄u aip̄ōevare ne caḍatenajiyere aiv̄u népacore o néñecore máre. Quénora jíjarāri na óre jaúéde. Ōi me jári coreiye boje náre j̄uēḍovare cāreja, ō būc̄uco caride, óre jári coreiye jāuv̄u náre. Que teni J̄ūmenijic̄u me jáñ̄ume ina p̄ōeva jári coreiv̄ure me nébūc̄uvare. ⁵ Ūbenita ico nomiópeco cūinájico c̄uco, óre jári coreip̄ōesc̄u c̄uvabeco, napini cor-eibico ō J̄ūmenijic̄u caḍatec̄uȳure óre. Que baru j̄ēni- adome úre cain̄m̄ua, ūi caḍatequiyere aḍo óre j̄arav̄ure aru ñamine máre. ⁶ Ūbenita ico nomiópeco toroj̄ave teiyede voḍore, caḍatebejac̄u óre. Que teni ō ap̄ubico ōi baju. Ūbenita yaiyó bácope páḍobe ōi ūmene J̄ūmenijic̄u j̄áinore. ⁷ Ḍaic̄ōjejac̄u m̄u ina Jesúre j̄u aip̄ōevare yópe ji coȳuiyere. Que teni ap̄ev̄u būojabenama āmeina yávaiv̄u ne borore. ⁸ Ina j̄u abev̄uvacari jíma ne būc̄uvare jaúéde. Que baru cūinác̄u Jesúre j̄u aip̄ōesc̄u jíbec̄u baru ū jiv̄ure aru ūi cūramicav̄ure máre náre jaúéde, úcar̄uv̄an̄ āmesc̄u bajube j̄u abev̄u p̄uēno.

⁹ Mi toivarĩ c̄uvar̄ore ne āmiáre ina nomiórevare, toiva- jac̄u ico nomiópeco sesenta paīj̄ua p̄uēno c̄uvacore jári baju, aru cūinác̄ura ūm̄uc̄uco bácore dajocabecova úre, Jesúre j̄u aip̄ōeva ne caḍatenajiyere aȳu. ¹⁰ P̄ōeva ne p̄ueḍaimo majacóri ō. Coȳujarāri na ōi borore, “Ico nomiópeco mearo ḍaibico ō”. Jāuv̄u óre ōi būc̄uóvaiye báque me mamarare, aru ōi cor̄u etaiye báque cur̄ā- daiv̄ure, ōi joaiye báque J̄ūmenijic̄u p̄ōevai cubobare, aru ōi caḍateiye báque cōmaje ārojariv̄ure máre. Que teni jāuv̄u óre ōi mearo ḍacaiye ap̄ev̄ure cain̄m̄ua.

¹¹ Ūbenita toivabec̄u ne āmiáre, Jesúre j̄u aip̄ōeva ne caḍatebenajiyere aȳu ina nomiópeva boj̄uḍmivare. Ina p̄uḡub̄uoȳuv̄iv̄u baru ap̄esc̄uque, dajocar̄ajarama ne

memecaiyede Jesucristore. ¹² Que teni ðabenajarama yópe “Yñ bácojivñ memecaðo”, ne aiye báquepe Jesucristore. ¹³ Aru ina nomiópeva bojúrðmiva jūrascrivñ, cñre cuyama cñramia coapa. Borore coyurĩ jiodama na. Cãri-jovaðama pðevare. Aru borotedama boroteiye jaubede máre. ¹⁴ Que baru yñ ñvñ ina nomiópeva bojúrðmivare ne pññbuorĩ jñeðocñvarãjiyere ayñ jári coreivñva ne cñramiare. Que teiyede maje maucu bñojabecube ãmeina yávayñ Jesúre jñ aipðeva ne borore. ¹⁵ Javede arevñ nomiópeva dajocaquemavñ ne jñ aiye báquede Jesúre. Que teni memecaðama ñai abujuvai jabocu Satanáre. Que baru que aivñ yñ mñre.

¹⁶ Cũináco nomió Jesúre jñ ado cñvaco baru nomiópevare ð jivñ jēneboi, caðateiye jañvñ òre, ina Jesúre jñ aipðevare caðateiye jañbequiyere aiye náre. Nópe ðaiyede ina Jesúre jñ aipðeva jáve caðatenajarama ina nomiópevare, ñame ne caðatebemarare jáve cõmaje ãrojariñre.

¹⁷ Ina Jesúre jñ aipðeva ñrarð pueðajarãri náre ina coreipðevare, ne jaboteiye boje náre. Aru ina Jesúre jñ aivñre coreipðeva bueivñre aru coyivñre máre Jñmenijicñi yávaiye méne pñeno baju pueðajarãri aru bojeðajarãri náre ména. ¹⁸ Que baru yópe arĩ Jñmenijicñi toivaicðjenejaquemavñ ñi yávaiyede: “Ñai oteiãimacu ñracñ memecayñre mñjare, buobejarã ñre ñi jijecamure, ñi ãmequiyere aivñ ñre ñi cñocaiyedeca mñjare mñje oteiyabeare, ñi cñraiye de dieðe”. Que baru ñi ãiye memeiye bojepebu. Aru, “Memecaipðescñre bojeðaiye jañvñ ñi memeinore”, arĩ toivaicðjenejaquemavñ. Que baru me bojeðajarã mñja ina mñjare bueivñre.

¹⁹ Cũinácu pðescu ñi boro coyurĩ aðaru cũinácu Jesúre jñ aivñre coreipðescñre, járiarĩ aðabejacñ mñ ñi coyñiyede.

Ўbenita рұсарã o уóbecурã majidivұ бáсавұ ñi ãmeina teiye бáqueda ne boro соуурĩ adaru úre, jápiarĩ adajacұ мұ ne boro соууiyeде. ²⁰ Aru jarajacұ úre caivұ aревұ Jesúre jұ airðeva ne jáinoi, ne jidurãjiyere ауұ ðarãjivұ ãmeno úpe. ²¹ Iye ji toivaicðjeiyede apecure мұre Jұmeni-jicұ, aru Jesucristo, aru ina ángeleva meara baju máre majima. Que baru ne jáinoi jұ aicðjeivұ мұre ji ðaicðjeiyede. Que baru arĩ dáriabejacұ mi baju apecұ ãmeina ðayure ñi соуқuiye jipocai. Aru játejacұ ðbenina apecұ meacure aревұ рұeno.

²² Dáriabecұva, mi рұгұáque тгорĩ, epebejacұ apecure Jesucristore memecaipðecұpe. Мұ que ðayұ baru, aru ñi ãmeina tedu, múvacari jұ ajeбу ñi ãmeina teiyede. Que baru aревұre ãmeno ðare ðabejacұ мұ. Aru múvacari ãmenore ðabejacұ cainұmұa.

²³ Aревұmұa мұre уарibұ ijié boje, úcumejacұ oco matuiyeda. Quénora úcujacұ apecoro vino úyaicorore, jұocұyұ mi bajure.

²⁴ Aревұ рðevare, ne ñájinajiye jipocamia, caivұ javede jáðama ne ãmeina teiyede. Ўbenita aревұ рðeva ãmeina tedama yavenina. Que teni рұ ne ñájinajijáravұ baquinó eaiyeta aревұ jámenama ne ãmeina teiyede. ²⁵ Quéðeca aревұ рðeva mearo ðaðama caivұ ne jáiyede. Aru caivұ coreóvaðama aipe ne mearo ðaiyede. Ўbenita aревұ рðeva mearo ðaðama yavenina. Ўbenita yaveni ðaivұ бuojabenama na cainұmұa. Quénora cūinájáravұ baquinói aревұ coreóvarájarama aipe ne mearo ðaiyede.

6

¹ Caivұ Jesúre jұ airðeva memecaivұre pueðaiye jaвұvұ ne jabocure cainұmұa, aревұ ne ãmeina yávabenajiyere aivұ Jұmenijicure aru maje bueiyeде máre. ² Aru aревұ

memecaiṽ baru Jesúre jṽ aipðevare, dajocabejarári ne pueðaiyede náre, ne jṽ aiye boje náre. Quénora p̄eno mearo baju memecajarári náre, ne jṽ aiye boje Jesúre aru J̄menijic̄i ñe boje náre.

Maje bojec̄e jāve
(He 13.5)

³ Maje jaboc̄ Jesucristo bueibi majare jāve, maje maji-najiyere ayṽ aipe ðaiye jaṽrõre majare, maje c̄rãjiyere ayṽ yõre J̄menijic̄i ṽrõre. ðbenita aṽṽ c̄rivṽbu, jṽ abevṽ Jesús ñi bueiyede. Quénora bueivṽbu na aṽ bueiyede jāve ãmene. ⁴ Ina p̄eva dáriaivṽbu ne baju mearape aṽṽ p̄eno. ðbenita ye majibema na. J̄niari jáiyṽrivṽbu ðbenina ne bajumia. Aru jaraivṽbu ne bajumia aipe aiṽrõre ne yávaicamuaque. Ne que ðaiye boje, p̄eva jorojivṽbu, aru jaraivṽbu, yávaivṽbu boroc̄ede aṽṽ borore, aru “Ãmeina ðaiyṽbi yṽre”, arí dáriaivṽbu aṽṽ borore. ⁵ Que teni ina ne dáriaino ãmenoque c̄rijovaivṽbu ne bajumia aru dajocabevṽ ne jaraiyede ne bajumia, ne jarṽvaiye boje iye bueiyede jāvene. Ina p̄eva bueiyṽrivṽbu J̄menijic̄i yávaiyede, ñnajivṽ ṽrãrõ ne bojeva. Coatejac̄ náre jarṽvarí. ⁶ Jāve J̄menijic̄i yávaiyede bueiye pare bojec̄ebu p̄evare, ðbenita ina torojṽrivṽre ne c̄vaequeda. ⁷ Davabedejaquemavṽ maja maje c̄veva ijãravṽre. Aru b̄ojabenamu n̄vaivṽ maje c̄veva ijãravṽre jocarí. ⁸ Que baru maje c̄varu maje ãiyeva aru maje cuitótecajeva máre, meaquiyebu majare. ⁹ ðbenita aṽṽ ṽrivṽbu ne c̄veva. Que baru ñai abujvai jaboc̄ j̄jovayṽbe náre, ne ãmeina tenajiyere ayṽ, c̄varãjivṽ c̄vede. Que teni ñ j̄ñṽme náre yõre ññoibo j̄iyere ãimac̄re. ãṽmeṽre vore cuiṽbu c̄vede. Que teni ãmeno ðaivṽbu ne baju aru aṽṽre máre. B̄jare ðaivṽbu ne baju J̄menijic̄re jocarí. Aru ñájinajivṽbu na.

¹⁰ Põeva ne ùe boje tãuturare, ðaðama caiye ãmenoquede, cõvarãjivõ diede. Apevõ põeva cõma, ne jõ aiye báquede Jesúre jarõvaivõ bácavõ, cõvarãjivõ tãuturare. Aru caride chĩori ñájiñama na.

Jõmenijicõ jiede ðajarã ãmene ðabevõva
(Jn 18.37)

¹¹ Mõ Jõmenijicõ põescõbu. Ûre memecaõbu mõ. Que baru ðabecõcõ caiye iye ãmeina teiyede yõre ji cõõniyere. Põeno baju ðajacõ cainõmõ, mearo ðacõõ Jõmenijicõ jáinoi, pueðacõõ ùre, jõ acõõ Jesús õi yávaiye méne, õcõõ põevare, naricõõ mi ñájiyede, aru meacõ põescõre cõcõõ arevõque. ¹² Jõmenijicõ cutuquemavõ mõre, mi cõõniyere aõõ me õi õõõre aru mi cõõõniyere aõõ járavõ cõiméjãravõ baquinõre. Dijãravõ bácarõ, Jõmenijicõ mõre cutuijãravõ bácarõi, mávacari ùre jõ ávõ obedivõ ne jáiyede. Que baru põeno baju ðajacõ, cõcõõ yõre mi jõ aiyere Jesúre, aru cõvacõõ járavõ cõiméjãravõ baquinõre máre. ¹³ Caride yõ ðaicõjeivõ mõre Jõmenijicõ, cõre ðaõõ caivõre, aru Jesucristo máre, cõõõ bácõ Jõmenijicõ yávaiye méne Poncio Pilato bácõre, ne jári-aiyede. ¹⁴ Jõ aicõjeivõ mõre iye ji ðaicõjeiyede. Ðaiye jaõõ mõre caiyede yõre ji cõõniyere. Apejõene ãõme-tebejacõ mõ. Aru oatõvabecõõ mõ iye ji ðaicõjeiyede mõre. Que teni ñame bõõabecõbe ãmeina yávayõ mõre mi ðaiyede. Nõre ðajacõ mõ cainõmõ põ maje jabocõ Jesucristoi copaidaiyeta. ¹⁵ Jõmenijicõ járore ðacõõme Cristore meajãravõ õi beoijãravõ baquinõre. Û parõõ põeno baju cõinácõra jaboteõõbe caivõre aru caiyede máre. Que baru meacõ bajube Jõmenijicõ. Ûrecabe jaboteõõ caivõ arevõ jabovare. Aru ùrecabe cõjeõõ caivõ arevõ cõjeivõre máre. ¹⁶ Ûrecabe cõinácõra yaibécõ õi

baju. Ǽ cꝯcꝯ miadáro mearoi, noi pðeva joabeno i nꝯri bꝯojabema. Ǽrecabe pðevai jámemꝯ javede aru caride máre. Ñame bꝯojabecꝯbe jáñꝯ Ǽre cainꝯmꝯa. Caivꝯ pꝯedajarári Jūmenijicꝯre aru jabotejacꝯrĩ Ǽ cainꝯmꝯa. Quédecabu.

¹⁷ Aru ina cꝯve cꝯvarivꝯ ijāravꝯquede yópe arĩ, cꝯꝯ-
jacꝯ náre: “Dáriabejarā mꝯja mearape arevꝯ pꝯeno”,
ajacꝯ náre. Aru, “Ñꝯje cꝯve cꝯvae boje, napini cor-
eivꝯbu ñꝯja”, arĩ dáriabejarári na. Que baru ijāravꝯque
cꝯve cūiqúiyebu. Aru ñame bꝯojabebi majicꝯ airino joe
cꝯquiyede diede. Quénora náre napini coreicðjejacꝯ Jū-
menijicꝯre. Ǽrecabe jíꝯꝯ majare ɱrarð baju caiyede, maje
torojꝯrājiyere ayꝯ. ¹⁸ Ina cꝯve cꝯvarivꝯre ðaicðjejacꝯ
me arevꝯre. Jecꝯbenvꝯa jícðjejacꝯ náre ne cꝯvaequede,
ne coaravarājiyere ayꝯ cðmaje ārojarivꝯre, caðatenajivꝯ
náre. ¹⁹ Nópe ne caðateiye boje arevꝯre, cꝯvarājarama
na coapa ne bojedarājiyede daquijāravꝯ baquinóre cavarð
mearo Jūmenijicꝯi cꝯrði. Jáve torojꝯrivꝯ ne ũmei cꝯvarā-
jarama na jāravꝯ cūiméjāravꝯ baquinóre.

Pablo Ǽi cðjeino Timoteore yóbocarð baju

²⁰ Mꝯ, Timoteo, Jūmenijicꝯ epeibi mꝯre, mi
cꝯꝯquiyere ayꝯ iye Jesús Ǽi yávaiye méne. Járiabejacꝯ
iye cꝯꝯquiyede pꝯedabenore Jūmenijicꝯre aru āꝯamenore
máre. Járiabejacꝯ iye bueiyede jāve āmene. Ina pðeva
borocꝯrivꝯ bueniduyama majidivꝯre. “Me majivꝯ ñꝯja.
Ñꝯje bueiye jāvemu”, arĩduyama. Ǽbenita majibema
na. ²¹ Aru arevꝯ yópe bueivꝯ, javede dajocaðama ne ꝯ
aiye báquede Jesúsre. Jūmenijicꝯ mearo ðacajacꝯrĩ caivꝯ
mꝯjare bojecꝯbeda Ǽi me boje. Quénoramꝯ.

Мажераси јѹменижѹи я́вайе мамаене соуѹитубо
New Testament in Cubeo (CO:cub:Cubeo)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cubeo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cubeo [cub], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cubeo

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

Updates
eBible.org

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 17 Nov 2018 from source files dated 22
Sep 2018
dbd749ed-4c37-5cd8-b20e-caf1f8ff5885